

drugej, pa so vendar v socialnem življenju važen faktor. V Bosni jih je okolo 10.000. Največ so potomci Judov, ki so bežali iz Španjole, tedaj tudi govore španjolski. So pa, kakor povsod, po večem trgovci.

7. Pridemo pa poslednjič do katolikov. Ti so bili do najnovejših časov naj bolj zaničevano, tlačeno in najubožnejše ljudstvo v deželi. Po večem so kmetje, a kaki? Nimajo svojega posestva, stanujoči v slabih kočah so obdelovali begovom zemljo, katerim so mogli odrajtovati davek, a varni zarad tega niso bili, zmirom se jim je bilo bati, da jim gruntni gospod ne vzame vsega pridelka, da celó otrok in žene. Bili so tudi rudarji, kolikor se od tega more govoriti v Bosni. Njih duhovniki so o. o. frančiškani. Katoliki stanujejo na severu in zahodu te dežele proti hrvaški meji, v sredi dežele pa le, kjer so rudarska mesta, po eni strani nad Serajevem, Gradačcem in Berčko, po drugi pa od Mostara in Trebinj naprej katolikov ni.

Kar se pa tiče drugih narodov, v deželi stanujočih, n. pr. Bolgarov i. t. d. zginejo ti med drugim ljudstvom. Iz Bolgarije in Albanije pride po letu več mladenčev, ko pa se zima prikaže, vernejo se domov. Čerkaši, prebivalci koč, žive kakor kočevniki ali sedijoči, kakor kotlarji.

Tako je na primer ljudstvo v Bosni.

(Dalje prih.)

Naravoznanstvo v ljudski šoli.

(Glej. Tov. p. 1. v l. 21. str. 331. 9. Pad.)

Kako se zamore preračunati hitrost padanja za konec vsake sekunde časa padanja? — Zakaj ne padajo vsa telesa enako hitro na zemljo? — Od česa je način premaganja ali nadvladavanja upora zraka pri padlih telesih odvisen? — V katerem prostoru padajo vsa telesa enako hitro?

10. Gibanje navpično verženih teles.

Ako veržemo kamen navpično na kviško, toraj vidimo, da neha on čez nekaj časa navpično se vzdigovati, in da potem zopet nazaj na zemljo pade. Gibanje njegovo bilo je najprej vzdigovanje, potem pa padanje. Ako opazujemo čas, kateri je pretekel med vzdigovanjem in padanjem, se prepričamo, da se je kamen ravno toliko časa vzdigoval na kviško, kolikor časa je na zemljo padal. Ako se n. pr. giblje navpično verženo 4 sekunde, tedaj se ono 2 sekundi vzdiguje, in 2 sekundi pa pada. Kakor pa že vemo, pade telo v 2 sekundih $4 \times 15 = 60$ čevljev kar je 18.964,860 metrov. Ker je pa prostor páda ravno tisti prostor, ktereга je premeril na kviško verženi kamen, toraj znese prostor ali mér vzdigovanja med obema sekundoma, v katerih se je kamen vzdigoval tudi 60 čevljev.

Kako toraj zvemo, kako visoko gre nakviško verženi kamen? Paziti nam je ves čas na gibanje, in potem nam je ta čas na dva enaka dela razdeliti. Kolikor znese mer ali prostor padanju polovica padanja, tolik je prostor vzdigovanja. Zapomnite tedaj: Naraščanje prostora navpično verženega telesa je enak polovici prostoru pada od časa gibanja.

Da je temu res tako in ne more drugače biti, je razvidno, ako si djanje težnosti prav mislimo. Sledeče premišljevanje nam bode stvar še bolj razjasnilo.

Mislimo si, kamen bi bil n. pr. z vso močjo in silo na kviško veržen, ta sila bi ga vsako sekundo 6×15 čevljev gnala. Ker ga težnost v prvi sekundi, kakor vsako drugo padlo telo za 15 čevljev privlači, toraj se more ono v prvi sekundi le 5×15 čevljev vzdigniti ali narasti. V drugi sekundi njegovega gibanja je ono zadrževano 3×15 čevljev, ako prištejemo padanje prostora telesa v drugi sekundi, tedaj ono v drugi sekundi naraste le 3×15 čevljev. V tretji sekundi znaša velikost zadrževanja 5×15 čevljev, in kamen naraste v tem času samo 15 čevljev. Na koncu 3. sekunde pa je poganjevalna sila ali moč že porabljena, in zato kamen neha se vzdigovati; v začetku 4. sekunde začne ono telo padati, in sicer pade ono v 4. s. 1×15 čevljev, v 5. sekundi 3×15 čevljev in v 6. sekundi 5×15 čevljev. S koncem 6. sekunde je pa ono telo na zemlji.

Števila 6, 3, 1 naznanjajo naraščevalno, števila 1, 3, 6 pa padlo gibanje. Kakor je zadnje pospeševalno, tako pa je prvo pojemovalno, in sicer enakomerno pogibalna.

Vprašanja: *Ktere načine gibanja poznate? — Po katerem načinu gibanja se ravnao padla telesa? — Po katerem vzdigovalna? — Kako se preračuni ali najde prostor, kterege premeri navpično nakviško verženo telo? — Od kod pride to, da je gibanje navpično nakviško verženega telesa čedalje slabše, in da ono na zadnje popolnoma poneha? —*

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Ravnateljstvo trirazredne meščanske šole v Kerškem** razpošilja ta-le razglas: „Več narodov in dežel na Avstrijskem, zlasti napredni stanovalci slovanske in nemške narodnosti na Českem in Moravskem, potem Nemci v dolnji in gornji Avstriji in na Štajerskem ter Hrvati v civilnej Hrvatski in Krajini imajo že nekaj let več učilnic te vrste, od katerih jih je nekoliko nastalo na ta način, da so se prejšnje (nesamosvalne) nižje realke prestrojile v meščanske šole, nekoliko jih je pa novo šolsko postavodajalstvo na željo in s pomočjo občin in okrajev ustanovilo. V zadevi teh šol so imele nove šolske postave to pred očmi, da so splošne ljudske (narodne) šole namenjene le splošni omiki mladega ljudstva, onej omiki namreč, katero naj bi imel slehern državljan, slehern kmet, slehern rokodelc, delavec in dninar in tudi slehern hlapec, pastir in slehern dekla. Poleg te splošne omike in izreje — taka je želja

Kako toraj zvemo, kako visoko gre nakviško verženi kamen? Paziti nam je ves čas na gibanje, in potem nam je ta čas na dva enaka dela razdeliti. Kolikor znese mer ali prostor padanju polovica padanja, tolik je prostor vzdigovanja. Zapomnite tedaj: Naraščanje prostora navpično verženega telesa je enak polovici prostoru pada od časa gibanja.

Da je temu res tako in ne more drugače biti, je razvidno, ako si djanje težnosti prav mislimo. Sledeče premišljevanje nam bode stvar še bolj razjasnilo.

Mislimo si, kamen bi bil n. pr. z vso močjo in silo na kviško veržen, ta sila bi ga vsako sekundo 6×15 čevljev gnala. Ker ga težnost v prvi sekundi, kakor vsako drugo padlo telo za 15 čevljev privlači, toraj se more ono v prvi sekundi le 5×15 čevljev vzdigniti ali narasti. V drugi sekundi njegovega gibanja je ono zadrževano 3×15 čevljev, ako prištejemo padanje prostora telesa v drugi sekundi, tedaj ono v drugi sekundi naraste le 3×15 čevljev. V tretji sekundi znaša velikost zadrževanja 5×15 čevljev, in kamen naraste v tem času samo 15 čevljev. Na koncu 3. sekunde pa je poganjevalna sila ali moč že porabljena, in zato kamen neha se vzdigovati; v začetku 4. sekunde začne ono telo padati, in sicer pade ono v 4. s. 1×15 čevljev, v 5. sekundi 3×15 čevljev in v 6. sekundi 5×15 čevljev. S koncem 6. sekunde je pa ono telo na zemlji.

Števila 6, 3, 1 naznanjajo naraščevalno, števila 1, 3, 6 pa padlo gibanje. Kakor je zadnje pospeševalno, tako pa je prvo pojemovalno, in sicer enakomerno pogibalna.

Vprašanja: *Ktere načine gibanja poznate? — Po katerem načinu gibanja se ravnao padla telesa? — Po katerem vzdigovalna? — Kako se preračuni ali najde prostor, kterege premeri navpično nakviško verženo telo? — Od kod pride to, da je gibanje navpično nakviško verženega telesa čedalje slabše, in da ono na zadnje popolnoma poneha? —*

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Ravnateljstvo trirazredne meščanske šole v Kerškem** razpošilja ta-le razglas: „Več narodov in dežel na Avstrijskem, zlasti napredni stanovalci slovanske in nemške narodnosti na Českem in Moravskem, potem Nemci v dolnji in gornji Avstriji in na Štajerskem ter Hrvati v civilnej Hrvatski in Krajini imajo že nekaj let več učilnic te vrste, od katerih jih je nekoliko nastalo na ta način, da so se prejšnje (nesamosvalne) nižje realke prestrojile v meščanske šole, nekoliko jih je pa novo šolsko postavodajalstvo na željo in s pomočjo občin in okrajev ustanovilo. V zadevi teh šol so imele nove šolske postave to pred očmi, da so splošne ljudske (narodne) šole namenjene le splošni omiki mladega ljudstva, onej omiki namreč, katero naj bi imel slehern državljan, slehern kmet, slehern rokodelc, delavec in dninar in tudi slehern hlapec, pastir in slehern dekla. Poleg te splošne omike in izreje — taka je želja

novih šolskih postav — naj se pa ponudi mladini v nekaterih krajih (kranjske deželne šolske postave pravijo, naj bi vsak okraj imel eno meščansko šolo) prilika, da se v znanostih in urnostih, za praktično življenje potrebnih, še nekoliko boljše izuči, nego je to mogoče v občni ljudski učilnici. V tej poslednji je namreč v obstoječih, dostikrat nevednih okoliščinah zmožnemu in marljivemu učitelju mogoče le to doseči, da sposobne in šolo marljivo obiskajoče otroke v elementih (temeljnih) vsega znanja (v čitanji, pisanji in računstvu) ter v tako zvanih realističnih predmetih (v zemljepisu z zgodovino ter v prirodoznanstvu) toliko izuri, da se jim kasneje vsakorsnega izobraženja odrehati ne more, kajti znajo prilično čitati, pisati in računati ter imajo v obče nekoliko pravih pojmov o svetskih dogodjajih, o naravi in o dr. Ali navadno ne moreš in ne smeš zahtevati od slehernega človeka, ki ti je samo občno ljudsko šolo z dobrim vspehom izveršil, da bi ti kako knjigo popularno-znanstvenega obsega dobro umeval, ali da bi samostojno prilično pravilno pisal pisma vsakdanjega življenja, ali da bi ti vse račune v trgovskih opravkih brez težav prav izvrševal. Človek z omiko ljudske šole utegne navadno — ako je tudi moralično in kerščansko izrejen — postati le dober kmet, dober rokodelce, dober in pošten delavec in dr. Ako si pa želimo izuriti prav razumne kmetovalce, napredovajoče domače rokodelske mojstre, špekulativne domače trgovce, in v sploh nekakov omikan srednji stan, zaveden meščanski stan, rojen in izrejen na domačih tleh in ako hočemo povzdigniti domačo obrtnijo — tedaj moramo mladino naučiti še več, nego je to v splošni ljudski šoli mogoče. — Taka večja, vsestranska in temeljiteja izobrazba se pa ponuja ravno v meščanskih šolah, katere tudi lahko več storé, kajti pri manjšem številu učencev je večji broj učiteljev, nego v ljudski šoli, in navadno imajo perve na razpolaganje več učnih sredstev. (Mimo gredé naj si tudi to opomniti dovolimo, da so nasproti ljudskim in meščanskim šolam srednje učilnice le bolj pripraviljevalnice za visoke šole, kjer se izobražuje učeni stan.) — Po teh splošnih opombah, katere navesti se nam je zavoljo novosti teh šol nekako potrebno zdelo, dovoljuje si podpisano ravnateljstvo, Vašo pozornost posebno na prvo meščansko šolo na Kranjskem obračati. To stori ne samo iz interesa tega zavoda, marveč tudi v interesu občne omike in posebej v tem okraju, kateri šolo vzdržuje. — Meščanska šola v Krškem ima pred vsem to prednost, da je pospravljena v prekrasnem, za učilnico preprilicnem poslopju (ki je, kakor znano, darilo krškega meščana, blagorodnega gosp. Martina Hočevarja), katero daje torej za zdravje otrok vse poroštvo. Drugo, kar more šolo priporočevati, je šolo ljubivo c. kr. okrajno šolsko svetovalstvo (in tudi prej imenovani šolski dobrotnik), katera bosta šolo z vsemi potrebnimi učili preskrbovala, in imenovana gosposka bode tudi na to gledala, da se na zavod postavijo vrle učiteljske moči. — Skrb šolskega ravnateljstva pa bode, da učenci ubožnejših starišev dobé kolikor, toliko šolskih knjig brezplačno. — Namen teh vrstic pa je zlasti ta, da bi gg. učitelji v krškem okraju in v bližnji štajerski okolici, potem prečastita duhovščina, gg. šolski in občinski predstojniki ter domoljubi in šolski prijatelji in zlasti stariši v obrtnijskih krajih z vso vljudnostjo na ta nov zavod opozorili in še prošnjo dostavili, da bi oni šolsko mladino, katera bi nauka meščanske šole željna in za-nj sposobna bila, na obis-

kovanje te učilnice naklonili. Slehern kraj, slehernna ljudska šola ima morda učenca, ki ima zmožnost in veselje za tako daljno izobraževanje. Naj se tedaj blagovoli stariše takega, najmanj 10 let starega dečka, ki je poleg slovenščine (na zavodu učni predmet) zmožen tudi nekoliko nemščine (vsaj čitanja in pisanja), opomniti na ta zavod, kajti štirirazredna ljudska šola, ki šteje le malo (okoli 90) učencev, ne more pošiljati dovoljnega števila. — Šolsko vodstvo bode tudi za to se brigalo, da dobé vnanji učenci v mestu primerno, ceno stanovanje in živež, kateri bi se sicer od bližnjih kmetskih starišev tudi od doma dovaževati mogel. — Naj bi se na dalje stariše takih otrok tudi na to opozoriti izvolilo, da so meščanske šole dobre pripravljevalnice za učiteljišča (preparandije) in tudi nekake nadomestovalke treh nižjih realnih razredov, kajti deček, kateri je 3. ali 2. (in morebiti samo 1.) razred meščanske šole z dobrim vspehom dovršil, more napraviti prejemni izpit za učiteljišče ali za kak nižji razred realk*.

— Deželni zbor Kranjski. XII. seja, 14. oktobra p. l. **Debata o šolski postavi.** Poslanec župan Laschan izjavlja, da ponavlja svoje pomisleke zoper postavo, kar se tiče ljubljanskega mesta, katere je izjavil uže v generalnej in špecialnej debati.

Poslanec Svetec: V imenu narodne slovenske stranke deželnega zbora imam sledeče izjaviti: Mi smo v teku generalne debate naglašali, kako važna je ta postava, in kako škodljiva je po zdajnem postavnem načrtu deželnej avtonomiji, kajti z njo se bode res zadnji sled šolske avtonomije vničil. Dalje smo povedali, kako pomankljiv je slovenski tekst postave, kateri se na nekaterih krajih kar nič ne vjema z nemškim, tako, da ga ni mogoče kar na mah popraviti. Naglašali smo tudi, da je ta postava prišla le iz samovolje jedne stranke v zbor, in da se niso vprašali ravno tisti faktorji, katerih se premembe dotikajo, namreč deželni odbor, deželni šolski svet, krajni šolski sveti in ljubljansko mesto. Namen cele postave je zgolj strankarsk, in peticija, na katero se nasprotna stranka sklicuje, je umetno narejena in prisiljena. Narodni slovenski poslanci vedo, da nij nasprotnej jim stranki niti najmanjše volje, ozirati se na naše predloge, da bi se ohranila od narodne stranke s tolikim trudom privojskovana deželna avtonomija gledé šolstva. Slovenski poslanci pa se ne morejo in nečejo udeleževati tam, kjer se spodkopava deželna avtonomija, tedaj se ne bodo vdeleževali špecialne debate o tej postavi. Narodna stranka neče imeti rok tam, kjer se uničujejo zadnje narodove pravice, zato si o tem, kar boste napravili vi, umije roke. Odgovornost pa za vse, kar boste prouzročili po tej postavi, gospoda, je vaša.

Po tej izjavi Svetčevej zapuste vsi narodni slovenski poslanci zbornico, tako, da je desna stran dvorane popolnem prazna.

Poslanec pl. V e s t e n e k kot poročevalec odgovarja, da so razlogi, navedeni v imenu narodne stranke po g. Svetcu »ničevi«. Časa je bilo, pravi, dovolj postavo preštudirati, in da so jo ravno narodni poslanci natanko in dobro pregledali, kažejo njih govori v generalnej debati. Obljubili so udje šolskega odseka, da bodo v špecialnej debati popravili tu in tam res pomankljiv slovenski tekst, zaradi tega bi jako obžaloval, ako bi se narodna stranka ne udeležila špecialne debate.

Potem se počne špecialna debata.

Udeleži se je jedino le deželni predsednik vitez Kalina. Kar ta nasvetuje, odobruje se popolnem in dr. Schrey stavi to kot nasvet.

Šolski odsek se potem zbere k seji in odobri vse nasvete, katere je po želji deželnega predsednika stavil dr. Schrey, samo jednega ne, namreč, da bi učitelji volili v mestni šolski svet samo jednega zastopnika, drugi pa naj bi bil zmirom vodja učiteljske pripravnice.

Tako se je sprejel v drugem branji čisto po vladnem okusu pristrizeni načrt Vesteneckove šolske postave. Tretje branje pa so si gospodje zavoljo pomankljivosti slovenskega teksta, kakor je pl. Vesteneck rekel, prihranili za prihodnjo sejo.

Taka je bila po »Slov. Nar.« debata o nasvetovanih preuredbah šolske postave. — Ali boče ta postava poterjena, ali ne, tega ne vemo, a zanimivo je le to, da po drugih kronovinah v strogosti zastran izpeljave šolskih postav nekoliko ponehujejo, a na Kranjskem hočejo še bolj strogo vajete napeti. V štajarskem deželnem zboru je vlada predložila predlog podoben nasvetovani šolski postavi na Kranjskem, kar se tiče krajnih šl. svetov, a umaknila ga je sama; pri nas pa hočejo nekateri gospodje bolj vladni biti, kakor vlada sama.

V interesu šolstva bi želeli, da bi ta postava ne bila poterjena, vlada ima tako ali tako dosti vpliva, ako se pa zaduši vsako prosto gibanje, kje se more potem tirjati navdušenost ali požertvovalnost za šolo od sosesk ali posameznih oseb? Lepa reč je centralizacija, ki združuje posamezne moči v skupno in energično delovanje, a vsaka reč ima svoje meje. — Naj koristnejša naprava postane pri takem ravnanju nenosljivo breme tem, ki so prisiljeni nositi je. Po drugih deželnih zborih so obravnavali reči, ki so šolstvu bistveno potrebne, a pri nas se potrači najboljši čas, uporabljajo se najboljše moči za polemiko, za napad in odbran.

— **Goriško.** Deželni zbor je sprejel nekatere preuredbe v dež. šolskih postavah 10. marca 1870 št. 18 in 16. oktobra 1875 št. 25, ki se glasé tako-le:

§. 1. Učiteljsko osebje na občnih javnih ljudskih šolah obstoji iz nadučiteljev, učiteljev in podučiteljev. Enako je razvrščeno tudi učiteljsko osebje dekliskih šol.

§. 2. Na javnih ljudskih šolah so učitelji razvrščeni v tri razrede in sicer: I. razreda sè 600 gld. II. razreda s 500 gld. III. razreda s 400 gld. letne plače.

§. 3. V šolskem okraju Goriškega mesta ne sme število učiteljev prvega razreda presegati polovice skupnega števila učiteljev. V drugih šolskih okrajih ne sme prestopati število učiteljev prvega razreda dvanajstine, ono drugega razreda pa ne treh dvanajstin skupnega števila učiteljev v dotičnem šolskem okraju.

§. 4. Kdor ima pravico učitelje predstavljati (imenovati), določuje po predlogu ožjega okrajnega šolskega svetovalstva, v katere razrede se imajo vrstiti učitelji njegovega okraja. Deželna šolska oblastnija izda dekret v zmislu postave od 10. marca 1870 št. 18 (§§. 12 in 13).

§. 5. Kdor vodi katero občno javno ljudsko šolo, ima pravico do opraviškega priklada, določnega v letnem znesku 80 gld., če je šola enorazredna, v letnem znesku 50 gld., če je šola dvorazredna, v letnem znesku 75 gld., če je šola trirazredna, v letnem znesku 100 gld., če je šola štiri ali večrazredna.

§. 6. Kdor katero šolo vodi (§. 12. državne postave od 14. maja 1869), ima pravico do stanovanja, obsegajočega vsaj dve sobi in potrebne pristranske prostore, katero se mu odkaže, če le mogoče, v šolskem poslopji. Če se mu ne odkaže stanovanje, gre mu za isto odškodnina v mestu Gorici letnih 200 gld., v drugih krajih pa letnih 100 gld.

§. 7. Podučitelj dobiva letno plačo 300 gld. zraven stanovanjske odškod-

nine (§. 37. dež. postave od 16. oktobra 1875 št. 28) katera je v mestu Gorici določena v letnem znesku 100 gld.—Enaka stanovanjska odškodnina tiče tudi učiteljem v mestu Gorici.

§. 8. Določbe predstojecih paragrafov veljajo tudi za učiteljice, samo da imajo one dobivati 80 % od plač, določenih za učitelje. Podučiteljicam je določena letna plača 280 gld. in stanovanjska odškodnina 100 gld. v mestu Gorici, drugod pa 60 gld. Enaka stanovanjska odškodnina tiče tudi učiteljicam.

§. 9. Te prenarredbe ne spreminjajo pravic do večih dohodkov, katere so učiteljske osebe uže zadobile vsled deželnih postav od 10. marcija 1870 št. 18. in 16. oktobra 1875 št. 28. (Dež. Zak.)

§. 10. Učiteljskim osebam, ki službujejo zdaj v krajih I. in II. razreda, se odmenijo dohodki I. in II. razreda v zmislu in po določbah §§. 2. in 3.

§. 11. Ta postava stopi v veljavo tistega dne, ko se razglasi. Po njej se razveljavijo vse določbe poprej navedenih postav, za kolikor se žujo ne vjemajo.

§. 12. Mojemu ministru za bogocastje in uk je naročeno, da to postavo izvrši.

— **Iz Ljubljane.** Dekliška sirotišnica na spodnjih Poljanah se je z lepo svečanostjo odperla 10. decembra p. l. Baronica Lichtenturnova, umrla l. 1875, je posvetila to poslopje dobrotnemu cilju. V pričó gospoda c. kr. deželnega predsednika viteza Kaline in njegove soproge, gospoda deželnega glavarja viteza dr. Kaltenegerja in njegove soproge, gospoda mestnega župana Lašana, višje nadzornice reda usmiljenih sester gospé grofinje Brandies iz Gradca, in mnogih drugih gospoj in gospodov, povabljenih k tej svečanosti, so prečastiti gospod knezoškof dr. Pogačar z veliko asistenco blagoslovili kapelico nove sirotišnice. Iz govora, ki so ga po opravljeni sv. maši imeli gospod knezoškof in s katerim so sirotišnico izročili vodstvu in oskrbi usmiljenih sester, smo izvedili, da na velicem prostoru in jako zdravem kraju prezidana, pa za sirotišnico lepo vredjena hiša, v katero je do danes 7 ubozih deklic vzetih, ima do 115 sirot prostora. Učiteljica je gospica Nežika Zupanova, preskušena učiteljica za predmete ljudske šole, ki bode podučevala 7 do zdaj sprejetih deklic v navadnih naukih ljudske šole, v ostalem pa bodo jih izrejevale blage usmiljene sestre v ta namen, da deklice, ko odrastejo, postanejo kršansko izrejene, dobre in izvedene kršeniče. Tako je vse lepo vredjeno in dobrodelna ta naprava bode gotovo lepo ustrezala blagi oporoki blage ranjke Baronice Lichtenturnove; le še veliko denarne pomoči je treba, da se more sirotišnica vzdržati in čedalje bolj razširiti, v kar Bog pomozi!

— **Iz seje c. k. dež. šl. sveta dné 5. decembra 1878. l.**

Deželni odbor predlaga preliminarne (predštev) normalnega šolskega zavoda, kakor je to zaključil deželni zbor kranjski, nekaj tega jemlje se na znanje, nekaj ukazov o tem pa razpošilja okrajnim šolskim svetom. Deželnega zbora sklep za državno podporo pri zidanji šol napotuje se s priporočilom c. k. ministerstvu.

Več provizornih ljudskih učiteljev je bilo stalno umeščeni.

Šolnino za gimnazije ima pobirati blagajnik Avgust Ulčar, ker je prejšnji blagajnik pri deželni blagajnici Matija Blasič umrl 21. novembra.

Prošnje za oproščenje šolnine na srednjih šolah so bile razrešene.

Učenec na gimnaziji je bil izključen za kraj.

Načrt letnega poročila o tukajšnih gimnazijah l. 1877/8 se jemlje na znanje; priznanje se izreka:

- a. učiteljstvu c. k. gimnazije v Ljubljani vzlasti šolskemu svetovalcu Smolaj-u ki je brezplačno namestoval pri poučevanju;
- b. ravnatelju v Rudolfovem, ki je brezplačno vodil telovaje;
- c. učitelju Riegel-nu, ki je brezplačno poučeval v risanji.

Ta načrt se ima pridejati poročilu, ki se boče od tukaj poslalo c. k. ministerstvu.

Razrešene so bile prošnje za oproščenje šolnine na c. k. učiteljišču.

Naprava privatnega zavoda za izrejo in pouk dekličev v dekliški sirotišnici na spodnjih Poljanah se dovoljuje s tim pogojem, da ima vodstvo in pouk biti po sedanjih postavah.

Razrešijo se prošnje za olajšanje kazni zastran šolskih zamud, potem prošnje za nagrado in denarno pripomoč.

— **Iz seje c. k. dež. šl. sveta za Kranjsko 12. decembra 1878.**

Pozdravlja se vstopivši ud gosp. dr. Robert Schrey pl. Redlwerth in pe-rovodja prebira razrešene vloge.

Okrajni šolski svet za okolico Ljubljansko predlaga, kako je obravnaval zastran zdravstvenih neprilichnosti pri ljudski šoli v Šent-Jakobu pri Savi; šolska občina tam prosi tudi, da bi normalni šolski zavod prevzel odškodnino, ki se ima plačati učitelju pri stanovanji. — Ako se pogoji spol-nijo, se ne boče šola predelovala, a šolska občina se zavrača s svojo prošnjo zarad odškodnine za stanovanje.

Pritožba soseske v Šent-Lampertu zoper rabsodbo okrajnega šolskega sveta v Litiji, ki določuje občine (Schulsprengel) vsolane v Šent-Lampert, se zavrača, okrajnemu šolskemu svetu pa se naroča, da naj dotično poslopje skuša uravnati za šolo. —

Učiteljski vdovi se priznava pokojnina, pogrebna četertletnina (Conduet-quartal) se ji odreka.

Prošnja učiteljske sirote za vsakoletni milostni dar napotuje se priporo-čevaje kranjskemu deželnemu odboru.

Troje prošnj za povišanje učiteljskih plač se zaverže.

Načrt letnega sporočila, kar se tiče ljudskega šolstva l. 1877/8 se sprejme in predlaga misterstvu.

Okrajni šolski svet v Kamniku je poročal, da je ukrenil na ljudski šoli v Zalogu potovalno poučevanje, ukazi se poterde in učitelju se odloči nagrada.

Na vseh vernih duš dan boče po mestnih ljudskih šolah dopoldan prosto, tako se sklene vsled poročila mestnega šolskega sveta v Ljubljani.

Na ljudski šoli v Čermošnicah boče pomožen učitelj poučeval, do-ločuje se mu nagrada.

Asistent prosi za dovoljenje napraviti izpit za meščanske šole, prošnja se predlaga slav. ministerstvu.

Na ljudski šoli v Žireh se boče poučevalo v nemškem jeziku v 2. in 3. razredu. (Prosit hribovcem!)

Prošnje za napravo učiteljske preskušnje se predlagajo na višje mesto.

V Nevljah pri Kamniku se dovoljuje pomožna učiteljica, odkazuje se ji nagrada.

Po poročilu ravnateljstva na c. k. možkem in ženskem učiteljišču ima biti nemško-slovenski tečaj za gojence nemške narodnosti, poročilo se boče priporočevaje predložilo slav. ministerstvu.

Prošnje za oproščenje šolnine se razrešijo.

Ravnatelj na srednji šoli se dovoljuje peta petletna doklada.

— **Obdarovanje** otrok o zimskem času s toplo obleko se razširjuje po deželi. Tako beremo v »Schulzeitung« da je bilo tako obdarovanje v Postonji 8. grudna p. l.; navzočni so bili c. k. okrajni glavar, v. č. g. dekan in gospojno društvo. —

— 80 ubozih šolskih otrok 40 dečkov in 40 deklic, je bilo 21. dec. p. l. dopoldne v čitalnični dvorani s prav čedno in močno obleko od nog do glave oblečenih, katere je tudi letos oskrbel s pripomočjo gosp. Dolenca komitê dobrotnih gospé in gospodičin pod vodstvom gospé Murnikove. Kako se čedalje bolj ceni to dobrodelno podvzetje, ki je pred 13. leti v čitalnici bilo vpeljano po dr. Orlovi rodovini in je dozdaj uže 1005 ubozih otrok obleklo, pričala je 21. p. l. velika množica pri tej delitvi nazočega občinstva. Tudi gosp. c. kr. deželni predsednik vitez Kalina in gosp. deželni glavar vitez Kalteneger sta s svojim prihodom počastila veseli dan obdarovancev, katerim je še posebno to dobro délo, da so iz rok gosp. c. kr. deželnega predsednika, ki je nadomestoval svojo po bolehnosti zadržano gospó soprogo, prejemale obleko. Kakor lani sta tudi letos g. A. Praprotnik, vodja mestne ljudske šole, in pa nunski katehet g. Keržič s primernim govorom se zahvalila blagim podvzetnicam te milodarne naprave in dobrotnikom vsem, pa tudi otročiče opominjala hvaležnim biti s pridnim učenjem in lepo obnašo. — Zvečer je bila v čitalnični restavraciji veselica z loterijo z namenom, nabrati še novcev za poplačanje nakupljenega blagá, katero skupaj stane blizo 600 gold., kar še ni vse poplačano.

Jezičnik. A. Matej Ravnikar Poženčan. B. Matija Vertovec. C. Mihael Verne. Slavnemu Dr. Janezu Bleiweisu posvečuje Josip Maru. XVI. Leto. V Ljubljani. Natisnil in založil R. Milic. 1878. To je naslov znani knjizici, ktera se z nekterimi svojimi prednjicami še v posebnih odtiskih na prodaj dobiva pri g. M. Gerberju, ali po bukvarjih pri spisatelju samem.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraju Postonjskem. Na Irazredni šoli v Sturijah učit. služba 500 gld. l. p. stanovanje in postranskega (dopuščenega) zasluzka 200 gld.; krajnemu šl. svétu do 10. januarija. Na Irazrednih šolah v Planini in Podragi učit. služba l. p. 400 gld. in stanovanje, v Ternu l. p. 450 gld. in stanovanje, v Suhorji (z dolžnostjo potovati za pouk v Ostrožnoverdo) l. p. 500 gld.; okrajnemu šolskemu svétu v Postojni do 15. januarija. Na Slapu l. p. 400 gld. in stanovanje; orglanja zmožni imajo prednost. Prošnje do 24. januarija krajnemu šl. svétu na Slapu.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. g. Ignacij Wencajs, nadučitelj pri sv. Križu poleg Turna (Thurn-Gallenstein), Lorenc Letnar, učitelj v Dobu, France Breznik v Tersteniku; potem so definitivni postali zač. učitelji France Kaliger v Toplicah, Jakob Gostiša v Trebnem in France Šetina v Črnomljem. — G. Janez Gantar iz Bele Cerkve v Studenec. Gdč. Neža Zupan, učiteljica, v zasebno šolo dekliške sirotišnice na Poljanah (tukaj.) Spraš. učit. kand. g. g. Bogomir Krenner pride v Voklo pri Kranji, in M. Kos v Veliki Gaber litij-skega okraja. (Laib. Schlzgt.)

Prošnje za oproščenje šolnine se razrešijo.

Ravnatelj na srednji šoli se dovoljuje peta petletna doklada.

— **Obdarovanje** otrok o zimskem času s toplo obleko se razširjuje po deželi. Tako beremo v »Schulzeitung« da je bilo tako obdarovanje v Postonji 8. grudna p. l.; navzočni so bili c. k. okrajni glavar, v. č. g. dekan in gospojno društvo. —

— 80 ubozih šolskih otrok 40 dečkov in 40 deklic, je bilo 21. dec. p. l. dopoldne v čitalnični dvorani s prav čedno in močno obleko od nog do glave oblečenih, katere je tudi letos oskrbel s pripomočjo gosp. Dolenca komitê dobrotnih gospé in gospodičin pod vodstvom gospé Murnikove. Kako se čedalje bolj ceni to dobrodelno podvzetje, ki je pred 13. leti v čitalnici bilo vpeljano po dr. Orlovi rodovini in je dozdaj uže 1005 ubozih otrok obleklo, pričala je 21. p. l. velika množica pri tej delitvi nazočega občinstva. Tudi gosp. c. kr. deželni predsednik vitez Kalina in gosp. deželni glavar vitez Kalteneger sta s svojim prihodom počastila veseli dan obdarovancev, katerim je še posebno to dobro délo, da so iz rok gosp. c. kr. deželnega predsednika, ki je nadomestoval svojo po bolehnosti zadržano gospó soprogo, prejemale obleko. Kakor lani sta tudi letos g. A. Praprotnik, vodja mestne ljudske šole, in pa nunski katehet g. Keržič s primernim govorom se zahvalila blagim podvzetnicam te milodarne naprave in dobrotnikom vsem, pa tudi otročiče opominjala hvaležnim biti s pridnim učenjem in lepo obnašo. — Zvečer je bila v čitalnični restavraciji veselica z loterijo z namenom, nabrati še novcev za poplačanje nakupljenega blagá, katero skupaj stane blizo 600 gold., kar še ni vse poplačano.

Jezičnik. A. Matej Ravnikar Poženčan. B. Matija Vertovec. C. Michael Verne. Slavnemu Dr. Janezu Bleiweisu posvečuje Josip Maru. XVI. Leto. V Ljubljani. Natisnil in založil R. Milic. 1878. To je naslov znani knjizici, ktera se z nekterimi svojimi prednjicami še v posebnih odtiskih na prodaj dobiva pri g. M. Gerberju, ali po bukvarjih pri spisatelju samem.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Postonjskem. Na Irazredni šoli v Sturijah učit. služba 500 gld. l. p. stanovanje in postranskega (dopuščenega) zasluzka 200 gld.; krajnemu šl. svétu do 10. januarija. Na Irazrednih šolah v Planini in Podragi učit. služba l. p. 400 gld. in stanovanje, v Ternu l. p. 450 gld. in stanovanje, v Suhorji (z dolžnostjo potovati za pouk v Ostrožnoverdo) l. p. 500 gld.; okrajnemu šolskemu svétu v Postojni do 15. januarija. Na Slapu l. p. 400 gld. in stanovanje; orglanja zmožni imajo prednost. Prošnje do 24. januarija krajnemu šl. svétu na Slapu.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. g. Ignacij Wencajs, nadučitelj pri sv. Križu poleg Turna (Thurn-Gallenstein), Lorenc Letnar, učitelj v Dobu, France Breznik v Tersteniku; potem so definitivni postali zač. učitelji France Kaliger v Toplicah, Jakob Gostiša v Trebnem in France Šetina v Črnomljem. — G. Janez Gantar iz Bele Cerkve v Studenec. Gdč. Neža Zupan, učiteljica, v zasebno šolo dekliške sirotišnice na Poljanah (tukaj.) Spraš. učit. kand. g. g. Bogomir Krenner pride v Voklo pri Kranji, in M. Kos v Veliki Gaber litij-skega okraja. (Laib. Schlzgt.)

Prošnje za oproščenje šolnine se razrešijo.

Ravnatelju na srednji šoli se dovoljuje peta petletna doklada.

— **Obdarovanje** otrok o zimskem času s toplo obleko se razširjuje po deželi. Tako beremo v »Schulzeitung« da je bilo tako obdarovanje v Postonji 8. grudna p. l.; navzočni so bili c. k. okrajni glavar, v. č. g. dekan in gospojno društvo. —

— 80 ubozih šolskih otrok 40 dečkov in 40 deklic, je bilo 21. dec. p. l. dopoldne v čitalnični dvorani s prav čedno in močno obleko od nog do glave oblečenih, katere je tudi letos oskrbel s pripomočjo gosp. Dolenca komitê dobrotnih gospé in gospodičin pod vodstvom gospé Murnikove. Kako se čedalje bolj ceni to dobrodelno podvzetje, ki je pred 13. leti v čitalnici bilo vpeljano po dr. Orlovi rodovini in je dozdaj uže 1005 ubozih otrok obleklo, pričala je 21. p. l. velika množica pri tej delitvi nazočega občinstva. Tudi gosp. c. kr. deželni predsednik vitez Kalina in gosp. deželni glavar vitez Kalteneger sta s svojim prihodom počastila veseli dan obdarovancev, katerim je še posebno to dobro délo, da so iz rok gosp. c. kr. deželnega predsednika, ki je nadomestoval svojo po bolehnosti zadržano gospó soprogo, prejemale obleko. Kakor lani sta tudi letos g. A. Praprotnik, vodja mestne ljudske šole, in pa nunski katehet g. Keržič s primernim govorom se zahvalila blagim podvzetnicam te milodarne naprave in dobrotnikom vsem, pa tudi otročiče opominjala hvaležnim biti s pridnim učenjem in lepo obnašo. — Zvečer je bila v čitalnični restavraciji veselica z loterijo z namenom, nabrati še novcev za poplačanje nakupljenega blagá, katero skupaj stane blizo 600 gold., kar še ni vse poplačano.

Jezičnik. A. Matej Ravnikar Poženčan. B. Matija Vertovec. C. Michael Verne. Slavnemu Dr. Janezu Bleiweisu posvečuje Josip Maru. XVI. Leto. V Ljubljani. Natisnil in založil R. Milic. 1878. To je naslov znani knjizici, ktera se z nekterimi svojimi prednjicami še v posebnih odtiskih na prodaj dobiva pri g. M. Gerberju, ali po bukvarjih pri spisatelju samem.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraju Postonjskem. Na Irazredni šoli v Sturijah učit. služba 500 gld. l. p. stanovanje in postranskega (dopuščenega) zasluzka 200 gld.; krajnemu šl. svétu do 10. januarija. Na Irazrednih šolah v Planini in Podragi učit. služba l. p. 400 gld. in stanovanje, v Ternu l. p. 450 gld. in stanovanje, v Suhorji (z dolžnostjo potovati za pouk v Ostrožnoverdo) l. p. 500 gld.; okrajnemu šolskemu svétu v Postojni do 15. januarija. Na Slapu l. p. 400 gld. in stanovanje; orglanja zmóžni imajo prednost. Prošnje do 24. januarija krajnemu šl. svétu na Slapu.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. g. Ignacij Wencajs, nadučitelj pri sv. Križu poleg Turna (Thurn-Gallenstein), Lorenc Letnar, učitelj v Dobu, France Breznik v Tersteniku; potem so definitivni postali zač. učitelji France Kaliger v Toplicah, Jakob Gostiša v Trebnem in France Šetina v Črnomljem. — G. Janez Gantar iz Bele Cerkve v Studenec. Gdč. Neža Zupan, učiteljica, v zasebno šolo dekliške sirotišnice na Poljanah (tukaj.) Spraš. učit. kand. g. g. Bogomir Krenner pride v Voklo pri Kranji, in M. Kos v Veliki Gaber litij-skega okraja. (Laib. Schlzgt.)

Vabilo

k naročevanju „UČIT. TOVARIŠA“ za l. 1879.

Ta številka je l. t. l. in „Učit. Tovariš“ začenja svoj XIX. tečaj. Nehoté se vsiluje vsakemu vprašanje, kaj krije novo leto v svojem naročji, slehern pa od naročenih listov pričakuje tega, kar rad sliši ali bere. Listi se imenujejo glasilo „stranke“, ako pa stranka preneha in spremeni svoja načela, listi ali nehajo ali plašč po vetru zasučejo. Stranka, ki jo zastopa naš list, mnogobrojna ni, a živi pa še, ker ima svojo podlago v zdravem jedru narodnega učiteljstva in sploh slovenskega občinstva. Priča tega nam je, da se list še zmirom vzderžuje, ter je podoben drevesu, ki zmirom poganja nove mladike; ako nekdanji prijatelji odstopijo, pridejo pa drugi na njihovo mesto. Da se to zgodi tudi letos, vabimo vse stare znance in prijatelje pa tudi nove naročnike k obilnemu naročevanju, ter vljudno prosimo materielne in duševne podpore. — Vsak naročnik lahko kolikor toliko pomore, da bode list bolj različnega obsega in zadržaja. Povsod se zgodi, kar čitatelje zanimiva, bodisi kaj veselega ali žalostnega, ali kaka primemba pri učiteljstvu. Dosti, da se to zapiše na dopisnico, in vredniku je čestokrat s tem vstreženo. Pri tej priliki pa opominjamo stare naročnike, da poravnajo svoj dolg. Ni ravno prijetno tirjati dolžnike, človek bi mislil, da vsakemu čast in poštenje vелеva, plačati list, ki ga je prejemal celo leto, založniku takemu, kateri brez vsake samopridnosti, in bolj učiteljstvu, kakor sebi na korist zalaga uže 18 let učiteljski list, a ni drugače, da ponavljamo že v zadnjem listu omenjeno. Velja pa „Učit. Tov.“ za celo leto 3 gld. a za pol leta 1 gld. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, **M. Močnik**, mestni učitelj, stari terg h. št. 13; naročnino in naznanila pa založnik **R. Milic** na starem tergu h. št. 19. — Kdor želi, more dobiti še nekaj prejšnjih letnikov. — Vsem skupaj, prijateljem in neprijateljem, veselo novo leto. Bog!

Listnica vredništva. Slav. vred. Laib. Schlzt. — Prav rad, ako Vam je s tem kaj vstreženo ali pomagano, samo povejte, kako naj takrat ravnam, kedar morebiti »Vaše« novice drugje zvem, poprej, preden jih brerem v Schlztg.-i. — G. J. L. v K. na Kr. Čast, da ste nekđaj mežnarski list promovirali v farski — ta gre pa Vam! — Mari hočete list s tem plačati, da mu zabavljate?!

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik.**

Tiskar in založnik: **J. R. Milic.**